

ע"פ 2 ח"ג 3.

טלגרף

מזכירות הממשלה

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת הועדה לעניני התיישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית
י"ג בטבת תשל"ז - 3.1.77

נכחו חברי הועדה - השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, ז. אלון, ש. הלל,
א. ידלין, ח.י. צדוק

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: מ. בר-און, ר. נזיץ, ח. פינקלשטיין
מ. קרונה.

נעדרו חברי הועדה - השרים: א. עופר, ש. פרס, מ. קול, י. רבינוביץ, ש. רוזן
נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: י. אלמוג, א.ל. דולצין, ר. יגלום
מ. קירשבלום, ז. קלארמן, א. שנקר
וע. שפירא.

ש. אבני - משרד השיכון
י. אדמוני - הסוכנות היהודית
אלוף א. אורלי - צה"ל
א. בידץ - מנהל מקרקעי ישראל
י. דש - משרד הפנים
י. ורד - משרד החוץ
ח. צבן - משרד החקלאות
ד. קורן - לשכת שר החוץ

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/3. מרכז עירוני במעלה-אפרים
הת/4. פעילויות הנח"ל בתקופה הקרובה - הודעה

בפרוטוקול זה 2 דפים.

טלגרף 555 ח"ג

מרכז/

ש מ ר

הח/3 - מרכז עירוני במעלה אפרים

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה. אנו
ניגשים לסעיף א' בסדר היום -

מעלה אפרים.

להזכירכם, כי בישיבה מ-5.10.76

מסרתי, כי ועדת המשנה, שנועדה לדון בנושא בית הספר באיזור, החליטה
להמליץ בפני ועדת השרים לענייני התישבות, המשותפת לממשלה ולהסתדרות
הציונית, לפתח את מעלה אפרים למרכז עירוני, כולל בית ספר, אשר יבנה
במרכז הזה לצרכי אוכלוסיתו. משרד השיכון נתבקש להכין תכנית למרכז
עירוני זה, שתובא בעיקרה לאישור ועדת השרים. פניתי בנדון אל שר
השיכון וקיבלתי ממנו מכתב מ-21.12.76, אליו הוא מצרף עיקרי פרוגרמה
לפיתוח מעלה אפרים למרכז עירוני ואבקש את מר אבני להציג את הנושא.

מר ש. אבני:

המרכז היה מתוכנן ל-150 יחידות

דיוור, עם אופציה לעוד כ-100

יחידות, עם מרכז שרותים האופייניים למרכז איזורי. בשטח זה נמצא היום
אתר זמני, אשר שימש, בשעתו, את אנשי פצאל, היום משמש את נתיב הגדוד
ולאחר מכן צפוי להיות מחנה מעבר לאנשי תומר. בתכנית הקיימת, מקום זה
היה מיועד למלאכה קלה, כי היתה סברה נכונה, שחלק מהאנשים יעסקו גם
במלאכה.

בבניה ממש, נמצאות היום 50 יחידות

דיוור עם מבנה ציבור ובית ספר בהפעלה, אשר מתוכננים למרכז איזורי.

ש מ ר

מר ש. אבני

בשלב זה, אנו מציעים שינוי מהותי ומבקשים לכך את אישור הועדה. בשלב זה, טוב יהיה לעשות ררויזיה תכנונית בשלשה תחומים:

(א) ההיקף - ל-3-4 שנים אנו מציעים

כ-500 יחידות מגורים ושמירת אופציות תכנוניות לכשהדבר ידרש, שאפשר יהיה אורגנית להמשיך בתכנון האורבני יותר, מבלי שיהיה טלאי על טלאי.

(ב) ררויזיה שניה במבני הציבור.

יהיו מבני ציבור שיוכלו להשאר במתכונת בגודל של מרכז איזורי. יהיו כאלה, שנצטרך להביא בחשבון את הישוב המוגדל עצמו, אם יגדל, ע"י שרותים ברמה יותר גבוהה לישובים הכפריים שבאיזור.

(ג) ררויזיה שלישית היא, יחסית,

קטנה. התשתית העיקרית קיימת ברובה, אך לאור גידול הישוב פי 3-4 בשלב הנוכחי ובתקופה הנראית לעין, יתכן שאת הגישות לרחובות פנימה יהיה צורך קצת לשנות. עד כה זה היה מחושב, שיש כמה כבישים ראשיים עם טבעת עוקפת של המרכז ואילו בתוך השכונות עצמן, רק להולכי רגל. את העקרון הזה נשמור בעתיד ונמנע, ככל האפשר, מתנועה מוטורית בתוך שכונות המגורים.

נוסח ימית?

מר י. צור:

יש משהו מהמשותף.

מר ש. אבני:

הסכמה הראשונית לכ-500 יחידות -

אלה תוספות לשלשה שטחים. לא הספקנו לבדוק, אך שמענו שאם זה צפונה, דרומה ומזרחה, כמעט שאין בעיות. מערבה - צריך הדבר להבדק.

ש מ ר

מר ש. אבני

לפי הצעה זו, איזור המלאכה והתעשיה שצריך להיות יותר גדול מאשר היה מתוכנן עד כה, צריך להיות מרוחק וזאת טרם איתרנו, על מנת שלא יפגשו - תוך פרק זמן קצר - המגורים עם איזור המלאכה.

הפרוגרמה אשר הונחה לפניכם,

חוצה גם את התעסוקה. לגבי רוב העיסוקים והשירותים - מקומיים ואיזוריים - יש לנו בטחון, שאמנם הפרוגרמה היא צנועה.

שני דברים טרם נבדקו. האחד,

המופיע בפרוגרמה, זה התעשיה והמלאכה. לאחר החלטה, נבוא בדברים עם משרד המסחר והתעשיה ונכין תכנית מידית, שיהיה - יחד עם האכלוס הראשוני - מפעל אחד או שניים, שיתנו תעסוקה. דבר שני, שטרם הכנסנו לפרוגרמה כי לא הספקנו לבוא בדברים עם משרד התיירות. אני בטוח, שהאקלים, הנוף והמקום הגיאוגרפי מצביעים גם על אפשרות של קייט ונופש.

השר י. אלון:

היות ומדובר כאן בריכוז עירוני,

שבכל זאת אינו צריך להתנזר מלספק

שירותים לאיזור, האם מתוכננת הקמת מרכז תרבות, כמו אולם מופעים, שאפשר לזמן בו תיאטרון או תזמורת, כדי שהישובים בסביבה, משתי הרצועות הנמוכה והגבוהה, יוכלו ליהנות?

מר ש. אבני:

התשובה חיובית בהחלט. אם התקציב

יאפשר לנו, יתכן שזה יהיה אחד

האוביקטים הראשונים, אך לשנת 1978 - בודאי. אנו רואים בזה אלמנט חשוב הן לפיתוח המקום והן לאותה שותפות ויחסי גומלין בין האיזור ובין המקום.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

אם ההתפתחות תהיה בקצב שאתה מתאר לעצמך ריאלית, מה תהיה

האוכלוסיה במקום לסוף 1977?

מר ש. אבני:

כאמור, ב-4 השנים הקרובות אנו צריכים 500 משפחות. נמצאות עכשו

בבניה 50 יחידות דיור. בתקציב 1977 אנו מתכוונים להוסיף 75 יחידות, שהן תהוונה את הרבע הראשון של תכנית זו, עם עוד כמה מבני ציבור.

השר ח. צדוק:

בדרך שלפנינו יש חלוקה לשירותים, תעשייה ומלאכה, בניה ועבודות עפר, עובדי חוץ וצה"ל - בס"ה 520 עובדים. איך מספר זה מתחלק בין ענפים אלה?

מר ש. אבני:

הממוצע הארצי לעוסקים בתעשייה הוא 28%-30% ואנו בנינו את הפרוגרמה על הממוצע הארצי. אך הדבר תלוי במרכיבים רבים. אם האיזור יזדקק למקום זה בהיקף לא קונבנציונלי, שגם הצפון, גם הדרום וגם הישובים הצפויים בגב ההר ישתמשו יותר בשירותים, יתכן שאפשר יהיה להסתפק ב-20%-25%.

מר י. צור:

האם יש כבר גרעין ראשון של אנשים, שמוכן להתישב במקום, ז"א שאפשר יהיה לבנות עליו מיד? אם יש גרעין כזה, מה מושך אותם לנקודה זו - האם העובדה שיווצרו שם מפעלי תעשייה, או דוקא השירותים?

ש מ רמר ש. אבני:

אין עדיין גרעין, כי הדבר טרם פורסם. במרכזים איזוריים, בדרך כלל, לא מקובל שיש גרעינים, כי זה גוש איזורי, המושתת על מתן שירותים ליושבים בסביבה. אם יהיה פרסום, הדבר יעשה או באמצעות גרעין שיווצר, או בהרשמה כללית, כפי שמקובל. בקצרין היה גרעין שנוצר, עוד לפני שהיה משהו. אם הגרעין מנה בתחילה 20 משפחות, היום יש 100 משפחות.

היו"ר השר י. גלילי:

אתן את רשות הדיבור לאדמוני, שיש לו ערעור על התכנית הזאת מעיקרה.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להביע הרהור על הצעה זו. אם אנו מסתכלים על הפריסה הכוללת

של הבקעה, אנו רואים שבעצם מערכת ההתישבות שלנו פרוסה מדרום עמק בית שאן ועד לעין גדי; ז"א, אנו פרוסים על איזור שאורכו הוא כ-100+ קילומטר. לכאורה, איזור גדול מאד, ארוך מאד, אך למעשה, אנו רואים שאנו נמצאים ברצועה צרה למדי. התעסוקה וההכנסה שלנו בנויות על חקלאות בעיקר. החקלאות, מטבעה, מבוססת על ישובים קטנים יחסית ואוכלוסיה קטנה יחסית. לכן אני אומר לכאורה, נראה כאילו לעבות את ההתישבות באיזור זה, יש צורך בישובים עירוניים, כדי שהיקף האוכלוסיה יהיה גדול מזה המתוכנן באמצעות ישובים כפריים. אך ההצעה המוצגת כאן קוראת, בעצם, להקמת עיר שנייה, או מרכז עירוני, שאמנם הממשלה טרם החליטה על הקמתו, אך אני מניח, שיש מי שחושב שצריכה לקום שם עיר וזה - במעלה אדומים. מעלה אדומים נמצאת בס"ה 20 ק"מ צפונה למעלה אדומים. היינו השבוע עם שר החוץ במעלה אדומים וראינו את קצב הפיתוח התעשייתי "המואץ" במקום. אין אף מפעל במקום ואינני יודע אם יש מפעלים מועמדים למקום והדבר נראה כעומד מדשדש.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

הקמת עיר 20 ק"מ מצפון למעלה אדומים, או שתפגע במעלה אדומים, או שתפגע במעלה אפרים, או ששתייהן תהיינה עיירות לא רציניות, עם אוכלוסיות קטנות, עם תעשיות לא מבוססות ואנו נשיג, לדעתי, בדיוק את ההיפך ממה שאנו רוצים להשיג. כי אי אפשר יהיה להבטיח רמת שירותים נאותה לאוכלוסיה קטנה ואנו מדברים על אוכלוסיה עירונית. נדמה לי, שאנו ניצור תחרות בין שני מקומות, שהיום אנו בתחילת דרך בניהם.

הקמת עיר במעלה אפרים תרחיק את

השירותים האיזוריים מהמקום - בדיוק ההיפך ממה שאנו אומרים. הנסיון שלנו היום אומר, שאין שירותים איזוריים של ישובים כפריים צמודים למרכזים עירוניים. אם יש ריכוז עירוני, ההתישבות הכפרית נוטה לסחוב את השירותים שלה ממנו והלאה. ואינו דבר זה כבר במעלה אפרים והדיון על בית הספר שהיה בועדה זו, היה הסנונית הראשונה של מהלך זה. שר החוץ שאל אם יהיה במקום מרכז תרבות ואבני ענה בבטחון שכן. יהיה אולם מופעים במקום זה עבור העיר, אך יהיו שני מרכזי תרבות נוספים - אחד בחלק המזרחי של הבקעה, לישובים שיהיו למטה ואחד באיזה שהוא מרכז לישובים המערביים שיקומו בבקעה. יוצרו, למעשה, 3 מרכזים ולא מרכז אחד ולדעתי, במעמד שאנו רוצים להגיע אליו, בהעלאת רמת השירותים והעלאת איכות החיים, נשיג בדיוק את ההיפך. כי אינני מאמין, שבטווח מתקבל על הדעת, אפשר להקים שלשה מרכזים כאלה, במקום מרכז אחד.

לכן, אני רוצה להציע, שהסטטוס

הקיים של מעלה אפרים, כמרכז שירותים איזורי לכל הבקעה, לישובים בקו המזרחי ובקו המערבי, ישמר. הצענו בעבר, ואני מציע גם עכשו, על מנת להגדיל אוכלוסיה, להקים גם מפעל תעשייתי במקום, עד כדי כך, שמרכז זה יהיה בנוסח מרכז בני יהודה, דהיינו, להתפתחות של 200-250 משפחות. בדרך

ש מ ר

מר י. אדמוני

זו הצמיחה תהיה יותר אורגנית, הרבה יותר מתקשרת אל הישובים הכפריים שבבקעה, לא מתחרה בפיתוח העירוני של מעלה אדומים ובסופו של דבר, מאפשרת לנו להגיע למשימה המרכזית שלנו - אכלוס הבקעה ע"י ישובים כפריים, כי היצור החקלאי זו העוצמה הגדולה של הבקעה. באמצעות המרכז הזה, אנו צריכים להבטיח את רמת השירותים ואת איכות החיים של אותם הישובים, אשר יהיו את מוקד החיים בבקעה.

השר י. אלון:

הקשבתי היטב לנימוקיו של אדמוני ושוחחתי אתו על יעודו של המקום,

חוך כדי ביקור במקום - ואין דומה מראה עיניים למשמע אוזניים. אני מצטער, שבנימוקים שמביא אדמוני יש כל השיקולים המקובלים, בדרך כלל, בתכנון איזורי, אך חסר בהם שני נימוקים מרכזיים: הנימוק המדיני מזה והנימוק הבטחוני מזה.

הישובים החקלאיים, בין שהם מושביים

ובין שהם קיבוציים, נותנים לנו את הפריסה הנחוצה כדי להבטיח נוכחות יהודית שורשית לאורכה ולרוחבה של רצועת הבטחון המזרחית. אין הם מסוגלים, גם כשיגיעו לשיא של כושר יצור - ויש שם התקדמות מרנינה - ותהא הצלחתם כאשר תהא, לשמש בסיס לאוכלוסיה גדולה. גם כשהכפר גדול, האוכלוסיה קטנה. ואם לא נפתח בלב הרצועה הזאת ישוב עירוני, שיחבסס בעיקרו על תעשייה ועל שירותים לסביבה, מספר היהודים בבקעת הירדן ושרשרת הרי אפרים יהיה קטן, בעוד שאנו זקוקים להרבה יהודים ומהר ככל האפשר.

אני מודה, שיש בליבי הרגשה שאחרנו

לא מעט בגיזרה הזאת דוקא, שהיא - אולי - גיזרת המפתח האסטרטגית בכל תכניות ההתישבות בשטחים המוחזקים.

ש מ ו ר

השר י. אלוך

יכול להיות, שלא צפויה לעיר
הזאת צמיחה מהירה, בגלל "עוונותינו הרבים" ואינני רואה בינה לבין
מעלה אדומים - שלדעתי, גם בה צריכה להיות עיר - תחרות ישירה, כי
התנאים שונים לחלוטין. קרבת מעלה אדומים לירושלים נותנת לה אפשרויות
אחרות מאשר יש למעלה אפרים, שרחוקה מכל עיר שהיא. לכן, אני מציע שלא
נהיה בענין זה סכמטיים. שם צריך להקים ריכוז עירוני וליצור מקורות
פרנסה ולרכז, ככל האפשר, אותם שרותים איזוריים הגיוניים. ואינני
סבור, שהקמה או אי-הקמת בית ספר איזורי של הקיבוצים והמושבים תחרוץ
את גורלו של המקום הזה. אך אם אנו רוצים להצליח, מוכרחים לנהוג שם
לפי הנסיון שצברנו, בשעתו, בערד. אני חושב, שזה היה אחד ההישגים
הנפלאים בדרך הקמת עיר. צריך להקים צוות הקמה, שידאג לא רק לצד
הארכיטקטוני וההנדסי, אלא גם לאכלוס. צריך שלצוות זה תהיה אחריות
כוללת, שצוות זה יהיה "משוגע לדבר", הוא יתרוצץ אחרי משרדים ממשלתיים
להפנות תעשייה או מפעל תיירות, יבוא בדברים עם המועצה האיזורית, מה
ניתן לעשות לשירות באיזור ויעודד אנשים לגור שם, ככל שישתלבו בעבודה.

בדרך כלל, לא הייתי "חסיד"

להקמת ערים נוספות. בשעתו, לפני מלחמת ששת הימים, פרט להקמת ערד
וכרמיאל, הזהרתי שלא להקים ערים נוספות, כי פה ושם טעינו בהקמת כמה
עירות מיותרות, במקום לאחדן ולהפכן לעיר משגשגת אחת. כאן המצב אינו
דומה, כי זה איזור ספר - איזור בעל רגישות פוליטית עליונה.

עוד הערה על הקצב. ההערכה שלי

היא, ששעון החול אוזל מהר ויכול להיות מאד, שקצב המהלכים הפוליטיים
עלול להיות מהר יותר מאשר סבורים רבים. כל עובדה שניתן ליצור אותה
היום, אין לדחותה למחר. לכן, אני גם מציע שהטיפול בעיר הזאת, כמו

ש מ ר

השר י. אלון

במעלה אדומים, צריך להיות טיפול לא שיגרתי. זה מקום לא רגיל ויהיו הרבה לחצים סביבו.

אני משוכנע, שבמעלה אדומים יצרנו

מצב ביולוגי של כניסה להריון מתקדם, שאי אפשר להחזיק אותו במצב כזה ומוכרחים להוליך אותו לקראת לידה בריאה. ריכוז העשייתי במחנה מגורים - זה לא מספיק. יש שם מקום טבעי להתפתחות עירונית, אך איננו דנים עתה על מעלה אדומים. אינני רואה סתירה בין עיר במעלה אדומים ובין עיר במעלה אפרים ואני רואה את הכביש החדש, שמחבר את הקו העליון של המעורר הזה, כמאפשר התפתחות יפה מאד ומי יתן ויכולנו למשוך כביש זה דרומה לעבר הנגב. אולי בשלבים נוכל להתקדם לעבר זה.

אני חייב להקדים ולומר, שלא

מר ר. וייץ:

יפלא הדבר בעיני אלה היושבים

כאן, שבמחלקה להתישבות יש כמה דעות ומאז ומתמיד איפשרתי דעות מקצועיות שונות. לכן, ליחיאל יש הזכות הגמורה להביע דעתו.

אני חייב להבהיר, כי יש דבר

שאינני מקבל מדבריו של יחיאל. המעורר האיזורי מקובל עלי ואני חושב, שיש צורך בהקמת מרכז איזורי לכל ישובי הבקעה - לשדרה התחתונה ולשדרה העליונה. קביעת בית הספר העממי - וקבענו שניים - אינה באה במקום מרכז איזורי-כלכלי מחד, חינוכי-תרבותי מאידך. המרכז הכלכלי נקבע ויש לו מקום. מרכז זה הוא אחד לכל הישובים הללו והעובדים בו יגורו במעלה אפרים, כי זה מרכז דומם. ביקשתי עכשו לבדוק מחדש ולהביא הצעה לועדה של המרכזים האיזוריים, להקמת מרכז אחד, חינוכי-תרבותי, לכל הישובים, אשר יהיה, בודאי, בסביבה ההיא וגם הוא יהיה דומם והעובדים בו יהיו

ש מ ר

מר ר. וייץ

במעלה אפרים. זה מוסיף לפרוגרמה של מעלה אפרים. המחלקה להתישבות
תתנגד להקמת יותר ממרכז אחד והודעתי כבר לישובים ולנציגם, אורי יפה,
שאם כל הישובים יתאחדו על מיקום של מרכז אחד, שלא כולל את בתי הספר
העממיים, אלא בית ספר תיכון - גם דתי וגם לא דתי - וכל הקשור בקומפלקס
החינוכי-תרבותי, שהוא צריך להיות אחד לכל הישובים, אני אתמוך במיקום
הזה. היות ויש התנגשות בין הישובים בצפון והישובים בדרום - אם הישובים
לא יציעו מקום אחד, תחליט הועדה על מיקום המתקנים האיזוריים, כמרכז
איזורי דומם, אשר העובדים בו יהיו במעלה אפרים.

אינני רואה כל התנגשות בין הקמת

עיר לבין הקמת מרכז איזורי של ההתישבות, בדרכה וברוחה. על כן, אינני

מקבל את דברי אדמוני וכשקיבלנו את מסקנות "ועדת ה-5" שנקבעה כאן,

ביקשתי להוסיף דבר, שנשמט מתוך הסיכום, והוא: הקמת מרכז איזורי אחד

לכל המתקנים, פרט לבית ספר עממי ואני, על כל פנים, אינני מתכוון ללכת

אחרי ההחלטה שקבעה את בתי הספר העממיים ובזה גם לבנות את הקומות העליונות,

שהיו כמה מרכזים. זאת צריך למנוע בכל מחיר. הצעתי כבר את המנגנונים

התכנוניים ובקרוב אביא לכאן הצעה.

אני מפריד בין ההתנגשות שהיתה

יכולה להיות בין ריכוז איזורי של הכפר לבין הקמת עיר. שהדבר צריך

להיות בסמכות מקום - לית מאן דפליג. זה יכול להיות במרחק של 1-2 ק"מ

וזה יכול להיות צמוד. הסבת את תשומת לב הועדה, שאם לא נעמוד על כך

שיקום מרכז איזורי-שירותי דומם לכל הבקעה, אנו עלולים לפצל את המאמצים -

וזה נכון. זה שקיים חשש של פיצול - אני מקבל, אך נעמוד נגד חשש זה.

ש מ ר

מר ר. וייץ

אני בטוח, שאם יביאו הנה הצעה להקמת כמה מרכזים איזוריים, שולחן זה יתנגד לכך.

יחיאל הצביע על חולשה כללית

בתכנונים שלנו, שחסרה לנו תכנית-אב לכל ההתישבות העירונית בישראל, בעיקר בשטחים החדשים. איננו יודעים כמה כח-אדם יהיה לנו, על מנת להפוך את קצרין, את ימית, את מרכז ספיר, את עירות הפיתוח בגליל, את ירושלים עצמה, למקומות מאוכלסים. החולשה והויכוחים, האם אפשר להקים שני מרכזים איזוריים בני-קיימא, אינם נובעים דוקא לשני המקומות הללו. אני שואל את השאלה הכללית, ושאלתי אותה בהזדמנות מסוימת, מהי תכנית האב להתישבות העירונית בישראל. להתישבות הכפרית יש תכנית-אב ואנו יודעים את מספר המשפחות, מה מוצאן, מה תעסוקתן וכו'. אך צדק אלוך שאמר, שזה מעוט האוכלוסיה. איפה מרבית האוכלוסיה - 90% העירוניים - יתמקמו? זו חולשה יסודית של כל מערך תכנון הפיקוח הישראלי ונתקלנו בבעיה זו בויכוחים על עיבוי ירושלים.

על כן, הבעיה אינה אם אפשר להקים

שתי ערים, במרחק של 25 ק"מ, כי המיקום של שתי הערים הוא טוב כשלעצמו. הבעיה היא מהם האמצעים האנושיים והכספיים העומדים לרשות מדינת ישראל, ב-10 השנים הקרובות ולהיכן צריך להפנות אותם, על מנת שלא נקים עוד "בעלי-מום".

אם יקבעו מהו הגידול הפנימי,

מהי התזוזה הפנימית + אחוז מסוים של עולים, אפשר לקבוע תכנית-אב מחושבת ומניחה את הדעת ואז, להוביל אוכלוסיה זו למקומות שצריך להוביל אותה. קובעים הגורמים המדיניים והבטחוניים, בתנאי שיהיו ברי-ביצוע, אם גם הגורמים הכלכליים והחברתיים יעזרו לכך ולא יפזרו את המאמץ.

ש מ ו ר

מר ר. וייץ

יש עוד חולשה אחת גדולה של

ההתישבות העירונית בישראל. ההתישבות הכפרית פועלת לפי הכללים של תכנון כולל, יש מוסד מישב, אשר מתאם את כל הפונקציות, מתכנן תכנון כולל את התעסוקה, השירותים, האכלוס, התכנון הכלכלי, החברתי והפיזי ואח"כ מתאם את פעולות הביצוע של שאר המשרדים - וזה כוחה של ההתישבות הכפרית. אין הדבר כן בהתישבות העירונית, שם אין מדיניות של אכלוס, אין תכניות קונקרטיות, משום שאין תכנית התישבותית כוללת עירונית ואין גופים המבצעים זאת בצורה המקבילה, שבה מתבצעת ההתישבות הכפרית. זו חולשה בסיסית של פעולת הפיתוח בישראל והגליל יוכיח זאת. זו בעיה יסודית, הנובעת לא רק לשאלה שאנו דנים בה.

בדבר אחד אני חולק על אדמוני.

מר י. צור:

לדעתי, מעלה אדומים זה חלק מתכנון

ירושלים ולא חלק מתכנון הבקעה. השאלה, מדוע זה לא מתפתח, היא שאלה אחרת. על כל פנים, מעלה אדומים אינה יותר מרוחקת מירושלים מאשר בית-זית או קרית יובל. על כן, אין זה נוגע לענין המרכז העירוני הזה. אך לגבי המרכז העירוני הזה, לדעתי לא זו הבעיה שמציגים לנו תכנית נאה כזו או אחרת. אותו הקו הכחול יכול, לדידי, להקיף שטח יותר גדול, או להתפרס בצורה אחרת. השאלה היא כוח האדם וכאן אני רוצה לחזור לדברי יגאל, שהשאלה היא של מהירות הביצוע. אני רואה לפני כמה דוגמאות יוצאות מן הכלל, כמו: ערד, קרית-גת ועירות הפיתוח אשר התלבטו במשך שנים רבות, עד שהגיעו למשהו. אזכיר ליגאל כיצד בהיותו שר העבודה, בא פעם אלי להציל את מעלות ולתת לתושביה איזו עבודה שהיא, עפילו יעור. אני רואה היום את ימית, שהיא ישוב עירוני "צולע", מפני שאין לו פרנסה. אני שואל, אם אנו מקימים ישוב עירוני בבקעה - ולדעתי, זה יהיה ישוב עירוני יחיד בבקעה - האם אנו יודעים, בדיוק, איזו פרנסה ניתן לאנשים? לדעתי,

מר י. צור

הבעיה היא החומר האנושי, הפרנסה, במה נמשוך את האנשים. ופה, אינני רואה לפני את התכנון המדויק מבחינה אנושית, מבחינת החומר האנושי. אינני חושב שזה יועיל למישהו, אם נצא "בתופים ובמחולות" ונגיד שאנו מתחילים לבנות מרכז עירוני במקום די רגיש מבחינה פוליטית בבקעה ובסופו של דבר יתברר, שזה מרכז דומם, עם בתים דוממים. כבר היו דברים מעולם וכבר ראינו מרכזים כאלה.

על כן, מה שחסר לי בתכנית הזאת

זה התכנון האנושי - האנשים אשר עליהם אנו בונים - והכוח המושך של המקום הזה. ונדמה לי, שזה קודם, אפילו, לתכנון הפיזי של המקום.

מר מ. בראון:

עד שתבוא עיר, או הכרזה על הקמת

עיר - איך זה נראה היום במישור

של השלכה כלפי מדיניות החוץ שלנו? האם זה חיובי, שלילי, מכביד או מקל?

היו"ר השר י. גלילי:

הכרזה זו כבר הושמעה ברבים.

השר י. אלון:

במדה שיש ערעור על עצם ההתנחלות

בשטחים המוחזקים, לא נתקלתי עד

היום בערעור על ישוב מסוים. יש מינימום הכרחי של הכרזות, כדי שיהודים ידעו שעושים משהו. בינתיים, בונים שם בתים, זה ישוב נראה לעין ומשתבץ במפה הכללית של בקעת הירדן. יכול להיות, שיהיו צרות פה ושם.

השר א. ידלין:

נכון, שהדיון שלנו מתנהל על רקע

השפל בעליה. יש פרספקטיבה של

גידול האוכלוסיה בגלל ריבוי טבעי גדל, אך עד שהחברה הצעירה הזאת תסיים את הצבא, יעברו שנים. בינתיים, זה רק מכביד על מערכת החינוך. אך אנו

ש מ ר

השר א. ידלין

מוכרחים גם להניח, שבחמש השנים הבאות יחול מפנה בנושא העליה לישראל. לכן, אינני מקבל את העמדה, שהיות ויש מצוקה בכח אדם, נחעלם מהשיקולים האחרים הקיימים, השיקולים המדיניים וההתיישבותיים. אני גם סבור, שאפשר היה לעשות יותר מבחינה של הוצאת אנשים מהמרכזים המאוכלסים של הארץ, אשר הולכים ונסתמים מבחינה תחבורתית והם יחייבו השקעות ענק, כדי לגמור תחנות מרכזיות וליצור את מערכות הכבישים וכו'. לו באמת היינו עיקביים במדיניות פיזור האוכלוסיה, היינו יכולים גם לחסוך משאבים אדירים. על רקע זה אני לא נרתע מהקמת מרכזים עירוניים בשטחים שמעבר לקו הירוק, אם נראה לי שהדבר הכרחי, גם מבחינה מדינית וגם מבחינת ההתיישבות, שהתחלנו בה באותם איזורים.

אנו דנים על כל מרכז עירוני לחוד,

אך לכל אחד מאתנו בודאי יש גם תמונה כללית. לפעמים אני מצטער, שאין דיון כולל. אנו נרתעים מהדיון הכולל, בגלל השיקולים המדיניים. אך תמונה כללית בהחלט הכרחית.

אני חולק על אדמוני, אך נכון שיש

קשר בין הסוגיות השונות. אני שייך לאלה שמחייבים את מעלה אדומים ואעפ"י כן גם בעד מעלה אפרים. לא מן הנמנע שנצטרך להגיע גם לעיר בתקוע. תקוע היתה עדיפה על קרית ארבע. העיר השלישית היתה צריכה להיות בתקוע, אך אולי זה מאוחר עכשו לשנות ממה שנוצר ואינני גורס ערים קרובות לירושלים, לא גבעון ולא אפרתה, כי זה יבוא על חשבון ירושלים. אך ירושלים זקוקה, בפרופוריה שלה, גם לישובים עירוניים מזרחה. הייתי רוצה לראות שלשה מרכזים עירוניים מזרחה לירושלים, לא בסמיכות לירושלים, כמו גבעון ואפרתה, אלא במרחק מירושלים. גם אני סבור - ולא אאריך את הדיבור, כי אמר זאת צור - שמעלה אדומים היא עיר הנשענת על ירושלים ובנויה על הנטייה לצאת מהעיר הגדולה. אני חושב, שאפשר לפתח שם תעשייה בפני עצמה ולא

ש מ ו ר

השר א. ידלין

הייתי נרתע מלתכנן את מעלה אדומים כך, שחלק גדול מאוכלוסיתה יעבוד בירושלים עצמה, בעוד שמעלה אפרים תהיה מרכז לכל איזור בקעת הירדן. מי שהיה באיזור יודע, שיש לנו איזור התישבותי אחד בבקעה למטה (מראה על המפה). איזור חמרה ומכורה הוא איזור נפרד, שיכול להתחבר עם מעלה אפרים. אלה שלשה גושים, אשר כולם יכולים להוות איזור התישבותי אחד. מעלה אפרים כל הטעם שלה אם יהיו בה מפעלים שבנויים על ידע. במעלה אדומים לא השקענו מספיק מאמץ. אני מבחין בין מעלה אדומים למעלה אפרים. מעלה אדומים היא לויין של ירושלים. ירושלים לא תהיה מרכז המדינה, אם לא יהיו ישובים מזרחה לה, כי הכל נמשך לחל-אביב. מעלה אפרים זה המרכז העירוני של כל האיזור, מים כנרת עד ים המלח.

אני מסכים עם רענן, שההתישבות נוטה להקים לעצמה מרכז, שיכול להיות דומם מבחינת האוכלוסייה. המתישבים אינם גרים שם, אלא גרים במושבים ובקיבוצים.

אני חושב, שהאולם הראשון שיקום, יקום במרכז האיזורי הדומם, שלפי הערכתי צריך להיות למטה, קרוב מאד לישובים, קרוב מאד לבית הספר. מבחינת חינוך על יסודי, הוא צריך להיות אחד לכל האיזור. כל ישוב שירצה חינוך התישבותי ולא ירצה לשלוח ילדיו לעיר, יהיה לו בית ספר על יסודי אחד, שיהיה בערך ליד פצאל ושם גם יכול להיות אולם מופעים. אין כל כוונה, לדעתי, שבחמרה או מכורה יהיה בית ספר על-יסודי.

בכל הישובים של בקעת הירדן יש

היום 1,300 מתישבים ומגיעים לאיזה שהוא רגע, שהמספר לא יגדל. לכן, ישוב של 500 משפחות - כ-2,500 נפש - מיד יוצר עובדה דמוגרפית משמעותית.

ש מ ר

השר א. ידלין

אי אפשר יהיה להכפיל את ה-1,300 ע"י מפעלים התישבותיים, אך אפשר להכפיל ע"י מרכז עירוני, שבו יגורו כל העובדים, שאינם חברי קיבוצים ומושבים, אך משרתים את האיזור ההתישבותי הנרחב הזה, אם ניטול יוזמה גם בתחום התיירות וגם בתחום התעשיה והמלאכה, ישוב של 500 משפחות לא נראה לי דבר שאי אפשר להגיע אליו. אם נתכנן זאת חברתית טוב, אני חושב ש-2,500 תושבים זה ישוב שהוא, בהחלט, נושא את עצמו ויכול להתקיים בצורה מכובדת.

השר ח. צדוק:

יש לי הרגשה, שאנו מנהלים דיון

זה בואקום, מבחינת שיקול קדימויות.

באופן אבסולוטי, אני בעד עיר במעלה אפרים ובעד עיר במעלה אדומים ואינני רואה סתירה גיאוגרפית בין שתי ערים אלה. מבחינה פוליטית, בודאי רצוי הדבר.

אינני יודע את התשובות לגבי כסף,

כח אדם, אפשרויות של פיתוח פרויקטים תעשייתיים ומפעלי מלאכה - ואני לא הולך לכל הארץ, אלא מסתפק, כרגע, בסביבה יותר מצומצמת. האם יש סיכוי שיעמדו שני ישובים עירוניים כאן? האם יש לנו כסף? האם יש לנו אפשרויות פיתוח מלאכה ותעשיה? האם יש לנו אנשים? אני מסתכל על 500 העובדים בישוב העירוני, אז כמחציתו זה חופף את המרכז האיזורי. מה הערבותא בחפיפה הזאת? הערבותא היא במפעלי תעשיה ומלאכה. האם יש לנו מפעלי תעשיה ומלאכה אפשריים גם בשביל מעלה אדומים וגם בשביל מקום זה? האם אין חשש, שבמקום שבמשאבים שלנו אנו יכולים, אולי במאמץ, להקים דבר אחד בריא, ע"י פיצול נקים שני דברים לא בריאים? האם אותו השיקול של וייץ, האומר בתוקף רב: "מרכז איזורי אחד ולא שניים, כי שניים זה מחליש ואחד זה בריא", לא חל גם כשאנו עומדים בפני שיקול והחלטה על

ש מ ו ר

השר ח. צדוק

ריכוז המאמץ התעשייתי-העירוני במקום אחד או פיצולו. אני לא מבין די בדברים אלה כדי שאתן תשובות, אך כאחד מאלה, שבפניהם העניין מובא להחלטה, אני מוכרח לשאול את השאלות.

השר א. אוזן:

אני בעד הקמת עיר, לא מרכז

עירוני ולא מרכז איזורי - עיר

במלוא מובן המילה, שתפרנס את תושביה ממקורותיה היא. כמו שאמר יגאל, ערד היא הדוגמא הטובה ביותר, שאפשר להדביק אותה לכאן. כי עירות אחרות של שנות ה-50 היו מבוססות על תעסוקה בישובים החקלאיים בסביבה. ערד זו ממש דוגמא טובה.

באשר להתיישבות החקלאית, אני

שייך לאסכולה הישנה האומרת, שההתיישבות החקלאית צריכה לשרת את עצמה, בעצמה ומתוך עצמה ואנו חייבים לחזור לנקודה זו. ההתיישבות שקמה מאז מלחמת ששת הימים היא אחרת, לחלוטין, מאשר ההתיישבות של שנות ה-50, ברמת המתישבים, בקצב הפיתוח ובכמות המתישבים אשר רוצים להתישב.

אני חולק על רענן. אינני חושב

שיש מקום למרכז איזורי. יכול לקום בית ספר במקום זה, או בית ספר על-יסודי במקום אחר ויכול להיות שתוף ביניהם. בית ספר על-יסודי יכול להיות בקיבוץ ויכול לשרת גם את המושב. לצורך זה לא חייבים להקים מרכז איזורי.

צדק אלון, שהאוכלוסיה הכפרית

תמיד תהיה מיעוט ואנו רוצים שתהיה מיעוט. החקלאות היא מתקדמת ובאיזור שאנו מדברים עליו תהיה יותר מתוחכמת. לכן, עם מעט אנשים תהיה הרבה עבודה.

ש מ ר

השר א. אוזן

אני בעד עיר, אך עיר אשר צריכה
לפרנס את עצמה. עובדי ההוראה של ההתישבות צריכים לגור בתוך ההתישבות,
בתי הספר צריכים להיות בתוך ההתישבות, גם המפעלים צריכים להיות בתוך
ההתישבות, במדה שיקומו מפעלי תעשיה לצרכי ההתישבות. לא על בסיס זה
צריכה לקום עיר. העיר צריכה לקום ולהתבסס על מלאכה, תעשיה, תיירות
משלה היא.

מר י. אדמוני:

אני מבין את עמדת שר החקלאות,
כפי שהביע אותה. הוא אומר,
שצריך להקים עיר בעקרון, אך יש כמה חברים שהעלו את ענין הגדלת האוכלוסיה.
אני, אישית, אינני בטוח שזו הגדלת האוכלוסיה של הבקעה. בגליל, מדינת
ישראל עושה מאמץ אדיר בהרחבת השיכון העירוני ואכן, אני מסכים שבלי
הרחבה ניכרת בישובים העירוניים, אין תקומה להגדלת האוכלוסיה בגליל.
אך יש מאות ואלפים יחידות ריקות בערי הפיתוח ולעומת זאת, אצלנו
בהתישבות אנו מוצפים באלפי מועמדים: בגליל, בבקעה, בפיתחה. מי מאתנו
ערב, שאנו נמלא יותר מהר 100 בתים במעלה אפרים מאשר 100 בתים בבקעה?
עבור 100 בתים בבקעה אני יכול להמציא רשימת אנשים ואינני חושב שמישהו
מסוגל לתת לי רשימה כזאת לאיזה שהוא ישוב עירוני. סכום הכסף העומד
לרשותנו לפעולה הוא מוגבל ולא כל מה שאנו מוציאים מהפה, מישהו מחר
מתקצב לנו.

אני רוצה לערער את הבטחון של
אותם אנשים החושבים, שמרכז מסוג זה מקדם אותנו באכלוס יותר מהר מאשר
בהתישבות הכפרית. היום, במציאות של 1977, אינני בטוח שזו האמת.

ש מ ר

מר ח. פינקלשטיין:

אמרת, שאתה מעדיף התישבות

כפרית. האם אי אפשר לעשות

מרכז משולב, גם עירוני וגם כפרי בסביבה הזאת? יש לנו תכנית של מרכזים משולבים. האם גם זה לא יכול להיות מרכז משולב?

מר י. אדמוני:

ההצעה הראשונה היתה למרכז

משולב, כמו מרכז בני-יהודה.

מר מ. בראון:

אני מרגיש, שאין לי מספיק נתונים

להחלטה שלי. בכל זאת, ממה ששמעתי,

אני רוצה לרשום תמיכתי ברעיון של הקמת מרכז עירוני. מדובר, מנין ימצאו משאבי כוח אדם. הנוער בגולה אינו אדיש. אעפ"י כן, אחת הבעיות שאנו נתקלים בהן, בעבודתנו עם הנוער בגולה, שאם כי יש, עדיין, זרימה להליכה להתישבות כפרית, יש הרבה יותר אנשים, אשר רוצים לעשות הגשמה חלוצית, אך אינם נוטים לכוון של חקלאות ומחפשים פתרון במרכזים תעשייתיים. נדמה לי, שהרעיון המוצע כאן יכול להיות אטרקטיבי לחוגים פוליטיים מסוימים, כדוגמת בית"ר בצרפת, אשר הולכת לבית שאן ועושה שם מפעל ללוחות חשמל. דבר כזה אפשר לעשות במעלה אפרים. אם יכולנו לבוא עם איזה דבר חדש ורענן, אשר יש בו איזה שהוא עוקץ פוליטי לגבי סוג מסוים של נוער, אפשר לשאוב הנה כמה מאות בני נוער מהגולה.

לגבי השיקול כן או לא: לדעתי,

יש כאן איזה שהוא אלמנט פסיכולוגי. לשם יצירת מנדענות בחוץ הבקעה, בעם היהודי ובעולם, ההתישבות בבקעת הירדן היא דבר חשוב מאד. אם הייתי גר בגלגל והיו אומרים לי שהעיר שלי היא מעלה אדומים, הייתי אומר, שבאותה מדה אני יכול להגיע לירושלים. מעלה אפרים כן תהיה עיר שלי,

ש מ ר

מר מ. בראון

אם היא תקום. נדמה לי, שיש הבדל פסיכולוגי מכריע בין מעלה אפרים ומעלה אדומים. לדעתי, מעלה אפרים כל כך מרוחקת, שאם לא תהיה החלטה, היא לא תקום. מעלה אדומים תגורר לעשיה. ההרגשה הפסיכולוגית של יושבי הבקעה, שעיר בתוך הבקעה שונה לגמרי מעיר שנראית כשכונה של ירושלים. לכן, הקמת מרכז התישבותי-עירוני, יש בה ערך סימבולי חיובי מאד וערך של "הוצאת אויר" מאלה הטוענים שאין עשיה.

מר מ. קרונה:

אני עוד חי בהרגשה של הזמן

שהיו כאן נציגי הישובים בבקעה ודיברו בקשר להקמת בית הספר. ראינו, שהם אינם רואים את מעלה אפרים כחלק אורגני של המפעל ההתישבותי שהם עושים בבקעת הירדן. מעלה אפרים לא תשרת את האיזור. אמנם, רצוי שתהיה עיר, אך היא אינה חלק מהישובים. כך התרשמתי באותו זמן.

לגבי העניין ששר החוץ העלה, בדבר

החירב בהקמת מעלה אפרים והצורך, בגלל ההרגשה הפוליטית, לעשות הובה ומהר. כששמעתי מאבני את תחזית האוכלוסיה, אני נוכח שזה אינו עונה על הצרכים. לדבריו, בסוף 1977 עשויות להיות שם 125 משפחות נוספות. זה אינו עונה על המועקה הפוליטית. לדעתי, העניין עדיין אינו בשל להחלטה. לי אין ספק, שלו היו בודקים יותר טוב את האפשרויות הכלכליות של המקום והיו מעמידים אתגר, ההרשמה היתה יותר גדולה. יש כח אדם מצוי בארץ, שאולי לא ילך לגליל, אך אם נתן לו אתגר, בודאי ילך. לי אין ספק שיהיו מאות, אילו היו נותנים להם איזו הבטחה או בסיס כדי למלא תפקיד. הדבר צריך חקירה נוספת. כדאי ללחוץ יותר על משרד המסחר והתעשיה ומשרדים אחרים הקשורים בכך, על מנת לדעת מהו הבסיס שעליו יושבת המקום ואז אפשר יהיה לעשות רישום יותר גדול של מתישבים פוטנציאליים.

ש מ ר

מר ש. אבני:

הזמן אינו מרשה להתיחס לכל
ההערות שהושמעו כאן. לפיכך,

אתיחס רק לחלק מההערות.

לגבי הערעור של יחיאל: במושגים
קונבנציונליים, שבחלקם היום אינם מעודכנים, יש מהצדק בדבריו. אך אם
נתעמק קצת יותר, אז חלק מהדברים אבד עליהם הכלח. קודם כל, מבחינת
גודל האכלוס, אתן דוגמא אחת. בחבל רפיח יש הצלחה עצומה לישובים
הכפריים - זה שם דבר. בחבל רפיח יש היום כ-250 משפחות. בימית -
שאינני מקבל את הגדרת צור שהיא עיר "צולעת" - כבר היום יש 250 משפחות
נוספות ולולא ימית, האיזור היה נשאר רק עם ישובים כפריים - ועוד 100
משפחות נמצאות בתהליך של אכלוס. נכון, יש קשיים ראשוניים. בואו
לא נהיה עם פזיז. תהליך הקמת ישוב עירוני הוא יותר איטי ויותר קשה
ומחייב השקעות והליכים לא קונבנציונליים.

אינני מתווכח עם רענן שיש צורך
בתכנית כללית. השאלה היא של העיתוי, האפשרויות והזמן הנכון. אני
מקוה, שלא התכוונת להתנות החלטה על מקום זה או אחר בתכנית כללית.
אנו כיום, עם ההחלטה על ימית וקצרין, מקימים צוות הקמה, על מנת לראות
את הראיה הכוללת.

יש שני משרדים שלא צועדים אתנו
לפי הצורך. אני, לתומי, חושב שהחלטת ועדה זו, שהופכת לאחר שבועיים
להחלטת ממשלה, מחייבת את כל המשרדים. המציאות היא לא תמיד כזאת.
אפשר היה בימית להיות במצב יותר טוב, אף כי אין בעיה של פרנסה. יש
בעיה של עיסוק ומגוון מקצועות של האוכלוסייה. מאידך, אם אני רוצה להביע
קצת מהציונות, הרי שאין כלל אסון ששנה-שנתיים ראשונות אינן זוהרות בהקמת
ישוב, שאנו צופים לעתיד שיהיה יפה וגדול.

ש מ ו ר

מר ש. אבני

יכולנו להביא תכנית נאה, עם

פרטי פרטים. אך באופן טבעי, זה מצריך זמן. אני חושב, שאנו נמצאים בדקה לפני השעה 12 לקבל את ההחלטה ולעשות את הרוויזיה התכנונית, על מנת שלא תהיה אחר כך בכיה לדורות.

אינני בטוח שיהיה זה נכון להביא,

בבת-אחת, 500 משפחות למקום זה. נדמה לי, שיהיה זה מן התבונה - גם אם היו כל האפשרויות - ללכת קצת לאט, מבלי להזניח את המחשבה לעתיד.

את הרעיון של בראון קניתי. אנו

מתכוונים, בשלב ראשון, להקים בית-ספר שדה, צמוד למעלה אפרים. אם יש סיכוי לקבל גרעין נוער, אני מוכן להוסיף כמה יחידות בתוך בית הספר ולהתארגן לקראת אילו מפעלים.

אני חושב, שלאף אחד מאתנו אין

הפטנט לדבר בשם ההתיישבות - מה הם רוצים או לא רוצים. כשאומרים, שההתיישבות אינה רואה זאת כחלק מהמערך שלה, אין זה מדויק. תנועת המושבים החליטה - ויש על כך מכתב - שלא תאפשר לבעלי מקצוע לגור במושב. יכול להיות, שחלק לא ישמרו על כך, אך אני בטוח, שרוב אלה שישרתו את המושבים, יגורו במעלה אפרים.

לגבי התרבות - בכל ישוב אנו בונים

את הגרעין הראשון של מבני תרבות. לא מן הנמנע, שבמשך הזמן יתווספו, ביוזמה עצמית של קבוצת ישובים, עוד מבני תרבות. אם אורי יפה, למשל, ירצה שהקולנוע הראשון יהיה אצלם - השאלה היא, אם זה מתפקידנו הממלכתי לעשות זאת. אם יהיה במעלה אפרים אולם, שיהיה גם קולנוע וגם תיאטרון, מטבע הדברים יבואו לשם.

ש מ ר

מר ש. אבני

יש היום כמה מועצות איזוריות ותיקות, המגיעות לאיגוד ערים עם העיירות הסמוכות, להקמת מפעלי ספורט ותרבות. לדוגמא: גליל עליון עם קריית שמונה, נעמן עם עכו, שדרות עם שער הנגב והיוזמה, עפ"ר, באה מהמועצה האיזורית. למה נהיה קטני אמונה ולא נאמין, שגם כאן יכול להוצר אותו דבר, אם נכוון זאת בצורה נכונה.

שאלה ליחיאל: מה המצב בנושא המים באיזור, אם מתכוונים למרכז מאוכלס

היו"ר השר י. גלילי:

במעלה אפרים?

שאלה לאבני: האם היה מגע כלשהו

עם משרד המסחר והתעשייה בנושא התעשייתי?

עוד לא.

מר ש. אבני:

אין בעיה של אספקת מים. מ-30 מיליון קוב מים שאנו מקוים להפיק

מר י. אדמוני:

מהקידוחים בבקעה ומ-1/3 כמות כזאת באיזור המידי הקרוב למעלה אפרים, נראה שלא צריכה להיות בעיה של אספקת מים לעיר במקום זה. כמובן, לא נפתח במקום תעשיות עתירות מים, אך אספקת מים לשתיה לעיר כזאת - אין בעיה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני חייב להודות, שבמהלך ישיבה זו שיניתי את נוסח ההחלטה, שאני

מציע שנקבל. צריך לומר, שהשאלות של שר המשפטים, למשל, נשארו - במדה רבה - ללא תשובה. אם כי גם הוא וגם כולנו מודעים, שלא פעם הפלגנו אל הבלתי נודע ואני מתיחס אל השאלות שהציג כאל תרומה להתיחסות רצינית

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי

לנושא ולא כאל הרהורים הבאים לעכב פעילות. אני גם שמתי לב, שכמה חברים העידו על עצמם, שהם אינם מומחים לנושא ולא תמיד אנו שומעים הצהרות ענווה מסוג זה. לפיכך, בהצעת ההחלטה אני מעדיף להסתמך על המשרד המקצועי שהוא, בנדון, משרד השיכון, מבלי שאנו נכנס לפרטים ביחס לפרוגרמה של המרכז העירוני שיקום. אך אני רוצה להדגיש הנחה אחת, שעליה דיבר דוקא שר החקלאות. אם המרכז העירוני הזה יצטרך לשרת רק את ישובי הסביבה, הרי שהדבר יבוא בסתירה עם עיקר כוונתנו להקים אותו, בלי שאני מפליג לשאלה החברתית הגדולה, איך צריך להיות בנוי ישוב כפרי ואם בעלי מקצועות צריכים לגור בו או לא - זה הנושא של המתישבים עצמם. אך עיקר הכוונה שלנו היא לאכלס את בקעת הירדן ואכלוס בקעת הירדן יכול לבוא, אם נביא לשם מקורות תעסוקה ופרנסה, שאין להן מגבלה של קרקע ומים. כי אותה מגבלה ישנה לגבי התעסוקה והמחיה מחקלאות. הוזה אומר, אם אנו לא נביא, אפילו בשלבים הראשונים, באורח מלאכותי - בטרם גילינו את מכרות האורניום, הפחם, הזהב והכסף, שהם צריכים לתת תעסוקה לעובדי מכרות ועובדי מתכות - סניפים של מפעלים אחרים בארץ, מפעלי מלאכה ותעשיות, שאנו רוצים לשבץ אותם שם, מתוך מוטיב ציוני, בהתחשבות מירבית במוטיב הציוני, עוד בטרם דבר זה מצדיק את עצמו מבחינה פיננסית, אז לא הועלנו שום דבר. לכן, מהבחינה הזאת הערת שר החקלאות, שאנו צריכים ליצור מקורות תעסוקה במרכז עירוני זה, היא המכריעה; שאם לא כן, לא יהיה אכלוס.

אני מרגיש את עצמי קצת לא טוב,

לרגל התשובה של אבני בנושא משרד המסחר והתעשייה ואני, פשוט, מביא זאת, על מנת שגדה יחד שותפים ל"חטא". כי שר המסחר והתעשייה יצדק, אם יבוא בקובלנא על כך, שמחליטים על הקמת מרכז עירוני, שיש בו מרחב לפיתוח תעשייתי, ואין באים בדברים תחילה עם משרדו. הלכנו לחפש את האתונות ומצאנו את המלוכה - הלכנו לפתור בעית בית הספר ומתוך דיון בבעיה זו,

ש מ ר

היו"ר חשר י. גלילי

הגענו להחלטה לפתח את המקום למרכז עירוני; וזה פשר הדבר שבדרך לא פנינו למשרד המסחר והתעשיה.

אני מגיש, בשלב זה, החלטה

לאקונית: "מאשרים את המלצת ועדת המשנה לנושא הפיתוח של מעלה אפרים, בדבר פיתוח מעלה אפרים למרכז עירוני, בהתאם לקוי התכנית שהוגשה ע"י משרד השיכון". כתורה שבעל-פה אני מוסיף, שיחד עם משרד השיכון נבוא בדברים עם משרד המסחר והתעשיה ואם יהיה מצד משרד המסחר והתעשיה ערעור על החלטה זו, נזמין אותם לישיבת הועדה לשקול מחדש את הנושא.

מ ח ל י ט י ם:

לאשר את המלצת ועדת-המשנה לנושא הפיתוח של מעלה-אפרים, בדבר פיתוח מעלה-אפרים למרכז עירוני, בהתאם לקוי התוכנית שהוגשה ע"י משרד השיכון.

הח/4 - פעילויות הנח"ל בתקופה הקרובה - הודעה

מר י. אדמוני:

במהלך החודש הבא תהיינה כמה

פעילויות של הנח"ל, כי הנח"ל

מקיים פעילויות פעמיים בשנה וחילופי המחזורים שלו הם בינואר וביוני. במהלך החודש הבא תאורחנה של האחזויות: סוכות שבפיתחת רפיח, מצפה-שלם שבחופי ים-המלח, קטיף שבגוש קטיף, בדרום רצועת עזה. שלם האחזויות אלה תהיינה לישובים אזרחיים, כשקטיף כבר מצויה במבני הקבע שלה, סוכות במוקד ראשוני של ישוב הקבע ומצפה שלם עדיין במבנים זמניים, אך גרעין הקבע כבר יהיה במקום.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

במהלך החודש יוקמו, או יאוכלסו,

האחזות קליה ב' בצפון ים המלח וכנראה שיוקם המחנה הראשון - אם נספיק לעשות זאת - ברימון, האחזות נוספת בגוש כוכב השחר. שתי הפעולות האלה הן בנוסף להקמת האחזות צלמון בגליל בנובמבר, ואולי נזכיר גם את אזרוח יטב ונערן באותו חודש.

נ נ ע ל ח

ה י ש י ב ה